(1)

श्रीरामसाहे॥ देव्हानिपाईरणीते॥ युद्ध केलेविक्रमें बहुते॥ दिधलानरवान्नरांते॥ परमपराजयो॥१॥
धुंब्रामाक्रनोचेनिबळे॥ विन्नुबनिजीमुनिपडळे॥ तेसिक्रंगिळीकपीदळे॥ रावणात्मजेतेने॥२॥ कुस
राडुनिसर्वकपी॥ युद्धसंपलियापुणरपी॥ शक्रदर्पहरणप्रतापी॥ राजसभाप्रवेशला॥३॥ शत्रुसेनेचा
प्रतापमणि॥ हरुनिस्त्रिलोकुरुवेरावणि॥ जपाळ्लेदोदिघ्यतक्षणी॥ समर्पिलापुढे॥४॥ म्हणेरायाक्रु
शादर्पहारु॥ त्रैलोक्याचाआनंदहरु॥ तोघेउनिगेलानरुवरु॥ अयोध्येपुरीचा॥५॥ दर्पहारुश्राणा
वयाधावणे॥ सदिसेकेलेकुंभकर्णे॥ परितो[illegible]सामरणे॥ नष्करसंपटनी॥६॥ उपरीरायागर्व
निधि॥ म्याहेदसनेलेसिद्धि॥ उसिपांपेतं[illegible]लंकवासियाचे॥७॥ ऐसेआत्मजाचेबोलणे॥
परिसीलेचिंतातुरेरावणे॥ स्मासितुलीता[illegible]पियुषाचेमाधुर्य॥८॥ रावणमणवाटीकेचि
सुवद्धी॥ रामप्रतापानळेआहाव्ली॥ तेपुगाट[illegible]॥ कोमेजली॥ सूनत्ररा ब्दोरदेक॥ थाढंकेरवरुल
पीआत्मजा॥ वीरस्त्रक्रचुडामणिवीरराजा॥ संग्रामलंपटतुझीयाभुजा॥ असोनकल्याणवंता॥१०॥
वाचेईंद्रजीतासुपुत्रा॥ परिसमाझियाप्रितीपात्रा॥ बहुतआपुलीयस्वगोत्रा॥ क्षयोकेलाजमित्री॥११॥
जोहिसर्वकाळसंग्रामि॥ देवाचेमुगुटपाडिलेभुमि॥ तेसंव्हारिलेपल्वंगमि॥ सहामहायोद्धे॥१२॥
लंकाकाळवागीसजरीदळ॥ प्रवर्त्तलीयायुद्धजालेतुंबळ॥ तेसमईविक्रमेविशाळ॥ कितियेकरासेसपडले॥१३॥

... Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

२

याउपरीयुद्धागेलाधुम्राक्षु। जोयेकलाजीकोसकेसुराचालक्षु। तोरीपुसंपटनिवीरदक्ष
देहांतदशापावला॥१४॥ वज्रदंष्ट्रियाउपरी। युद्धागेलाज्यासियेमासिसरी। तोशारवामृगसागरी। बुडोनि
ठेला॥१५॥ यानंतरचेसुनाअंकपनु। जयाचिअचंबोऐसितनु। संग्रामिसुरवराचामानु। एक्कितिवेळाहीला॥१६॥
तोसंग्रामसागरिचामिनु। रेलादिपुत्राविसावाउनु। पदिजयाचापिताप्रभंजनु। तोगळकंठोबेस
ला॥१७॥ यावेपुष्टीलागेप्रहस्तु। वीरश्रिमंडनवियेवंत। ज्याचेनिदर्पेजाळाअस्तु। प्रतापमनिमसराचा॥१८
महाकुर्मानुल्यधिर्य। आदिगुरुफुणीचातुर्य। आग्रहस्तेजनोनिस्वामिकार्य। प्राणदानयुद्धिकेले॥१९
याउपरीक्रोधेआल्हासिसंग्रामा। जिंकावयागेला [illegible] सामियेधनुर्विद्येचिउपमा। ज्यावयाचिऊ
नाहि॥२०॥ शरसंधानेकाकुस्थेतेणे। मुकुटरत्न [illegible] देलेबाणे। तेसमइजस्यंनउणे। आलेमजलागी
मगसोस्तवचिंताचक्रावर्ति। आलेंढलेमनमासेचमनकरि। संतोशदिमंउव्हाबाहेरि। आत्महद
यानिलगेला॥२२॥ याउपरिकुंभकर्णबंधु। स्याउठविलानिद्रासिंधु। कारावयाशत्रुचावधु। समरं
हद्दई गनाचाठाई॥२३॥ ज्याचेनिसरावित्रासाशांक। वर्चेवैश्रवणौधउक। निंदेपोसोडिलेइंद्रादिक। नि
मिष्यहिनिमिषे॥२४॥ तोकुंभकर्णविर्यनिधी। असंभाव्यक्रोधाचाउदधी। आत्मयोचेप्राणदाणबु
द्धी। दाशरथीसदिधले॥२५॥ धाडिलानिरोपमसंग्रामा। जवळिविरश्रीनधरीक्षमा। उदासतुपसताप

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai
Joint project of

२८

ल्या॥सुक्तीचोगा वयागेला॥६६॥गनबंधुचे दुरवत्तुलीता॥पर्वतउणे झालेरंध्रजीता॥कुर्‍हा कंठीवि
षतैसिचिंता॥निब्रमाझ्या हृदई॥६७॥त्याकुंभकर्णामागे बोधकुमर॥शक्रादितुसे सोहदर॥ज्याचि
याघ्रनापाचे कर॥पोळितिसुयति॥६८॥त्रिशिरीयापोसर्पपाताळीराहीले॥देवांतके देव स्थानभ्रष्ट
केले॥नरांतके निर्दाळिले॥नरराजे पृथ्वीचे॥६९॥कायवानुअतिकायाचे॥रत्नबळियसुकुवी
चे॥महिमानतरी शारिराचे॥मेरुऐसे स्वरूपण॥७०॥महापार्श्वमहोदर॥शास्त्रविद्ये चे बोधसागर॥
सरिसे बोधकुमर॥माहिसंयामागे॥७१॥समागमे रक्षेअंगलगे॥शास्त्रमंडितवानु देंगे॥तेपु
नरपिवनयेचेतिरंगे॥रानले विरश्रिचेनि॥७२॥पाहे नेरणसागरी॥वान्नरलक्षणजळचरी॥ब
हुसाळ आविसाचियेपरी॥राक्षेसकुळ्यासि॥७३॥घोरतें महोदधी॥तेथिल ईद्रजीतानुचिपाद
धी॥आतासंधानकाठिरकुणवधी॥रिपुलक्ष्मगमदळे॥७४॥गवळक्षणबाणभाती॥त्यात्र
मित्राचे कंठिघाली॥उदरविदारुनिकुळवली॥काढिवाहे रिआपुली॥७५॥वानेरइंद्रजीतानुसांग
सी॥भिवधुनिआला वैरियासि॥तदितुं पाहे पुणरपीसासि॥सावधाननायेने॥७६॥जेसावन्हिला
गेपर्वती॥हमशारवाआहाळोनिपडती॥परिमुळियउस्रवाचति॥पृथ्वीयेचापोटी॥७७॥पुढेसी
वनाचे निस्वगावे॥आणीभुमिचेमाईचे॥लक्षमाग्रतेशारवापलवे॥पाल्हेजतातिजेसे॥७८॥

(3)

रवीउडगणा चेंशोभायत्रा ॥ हरुनि किर्णी दाविश्राकाशा ॥ मागुतें अस्तमानी सुप्रकाश ॥ झळकती नक्षत्रें ॥ ३९ ॥
इंद्रजीता तु अतिप्रतापी ॥ निजबाणी रवी लपविसि नटकपी ॥ परि नेउबे निपुणरूपी ॥ संग्राम करीतां ती ॥ ४० ॥
आतां येक वेळ ऐसे करीं ॥ आपुले त्रिभुवनांत केशरी ॥ अरिचक्र निस्सेस संहारी ॥ जेन जीवे सर्वथा ॥ ४१ ॥
पुत्रा मुज पासि प्रतापरा हो ॥ तेणें रामासि पावति मोहो ॥ मग नरोंल कव्या कीर्तिसमुहो ॥ पुर्ण संग्राम वाढवी ॥ ४२ ॥
नीपुरामा चे कर ॥ तेहे जाणा सकळ वानर ॥ खेंद वियासि तंव पुढें येर ॥ कोणीं केचि पुत्रा ॥ ४३ ॥ अमरना
ज जीता हे विबुद्धी ॥ ता स्त्रास्त्रें करुनि मुख्य तें साधी पुढें आपे आप अवधी ॥ पुढें लक्ष्मी दळवी ॥ ४४ ॥
जैसें मार्तंड उचे अस्तमानी ॥ ऐसा चारा हा वांचे [illegible] गगना ॥ कुंड उचा विशाळिया अग्नी ॥ शीरवास मुस्के
ठेरिसिल ॥ ४५ ॥ जळासि शोरखुनि पेतले ॥ तेथे न [illegible] चिसउज चिरवु टले ॥ आसयासि कायनेतां ढिले ॥
तेथें इंद्रजीत्या पारकेचा ॥ ४६ ॥ कुजनें छेदिलीया मुखा ॥ तेव्हां शारवा जाति वीज्या ॥ सुत्र तुटलीया
पुतळ्या ॥ स्तंभिना चतिल केशा ॥ ४७ ॥ हलणो निनु आपुलिय शरसुटी ॥ मुख्य तोप हुउवी पृथ्वी वा
पोटी ॥ याउनंतरें बारे दिग्गजा भेटी ॥ कपिचक्र जाईल ॥ ४८ ॥ माझे हृदयें चिंता समुद्री ॥ भ्रमे दुःखा
हेमाद्री ॥ आतां सि प्रशश्रु साधी सुखे मंदिरी ॥ बैस विमज लागी ॥ ४९ ॥ ऐसे बोले दिदशाकंसु ॥
जेंणसि समुळ दक्षु ॥ याउनंतरें उत्तर देरण दक्षु ॥ इंद्रजीत नामा ॥ ५० ॥ मथुनि चोदान त्याचि ठेवि ॥ पीत

३५

यापासुनि नेलि देवी ॥ ते दुःखे ऐको निढोवी ॥ देसा जाळी धकस मुद्रासि बोल्ले ॥५१॥ क्रोधाग्नि
वांसुनी कि वळ ॥ सीद गस्द शिवाचा बाळ ॥ दसासि दंडावया प्रतापे कळेळ ॥ हरा प्रति बोल्ले ॥५२॥
तिने अवेशें ईस्द बोलु ॥ पिनयाप्र तिविर्य वंतु ॥ बोल्ले ह्मणे आजि वेसंया मित्र अंतु ॥ पुढे ल्ले वेरियाचा ॥५३
मी आजी आपुलिये शर पंथी ॥ गगनाचा लुंना केहु थि ॥ अवनि क्षणमात्रे पालथी ॥ ककेंशा के कुर्मासि
हिन ॥५४॥ माझिया बाणमालिचे अय ॥ पिष्टकील पर्वत समय ॥ माझिये नाम स्मरणे सरावय ॥
हृदेंनाचे मानस ॥५५॥ मासि निभये निरं[illegible] क्ति सप्तसागर ॥ पवन स्थिरनराहे अंबर ॥
क्रमे सर्वरा ॥५६ मासे अद्भुत शरसंधान ॥ [illegible] उचावले गगन ॥ साशंक अष्ट दिशा होउन ॥
दिग्गजा आउगेलिया ॥५७॥ उगवो निमज [illegible] के ॥ निमिष्या लचालिचे रतुके ॥ त्यादि सहस्त्रया
रिशत्ते च्यारी अधिके ॥ योजना वीसें रव्या ॥५८॥ [illegible] पउलाम बक्तेणे उडे ॥ पळता होत सेगगन थ
उ ॥ ह्मैद्र स्क्षये रोगी बापुडे ॥ सदा उभयपक्षि ॥५९॥ रायामाझे वीर्य नुल्ली जाणा ॥ इंद्रा चे वैभव [illegible]
आकना ॥ तेथे स्या रामालक्षिमना ॥ पाड कि ति विचारिनां ॥६०॥ सप्तसागराचे पाहातां पोटी ॥ ज्या पु
रुषाचिन निजातिपो[illegible] ॥ तो थिल्लर फुटलीया चे पोटी ॥ काये बुडे लज्जो ॥६१॥ ह्मणे निरामा चे चा
परवंडि ॥ कैसि वळे त्मासी सुरकुंडि ॥ त्या अमरेशाचि वज्र दोरडी ॥ पुष्पप्राय मानिल्ली ॥६२॥

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

५

माशियेबाणत्वेधुंधादी ।। आमरामृत्युक्षयेउ पाहेत्नेटी ।। त्वकुन वेळ्क्षितिचेतळवडी ।। वीर्यक्षिनकेले ।।६४
तोमितुसापुत्रसार्वचौमा ।। मेघनांद ईंद्रजीतेनामा ।। आजीचेसंग्रामिसौमित्ररामा ।। जाधीनजीसर्वथा ।।
राक्षेसपनेबिभिषण आगळा ।। तोजाणेकपटमाशियाकळा ।। परितोकर्पुराचापुतळा ।। मजआनी
पुरुषापुढें ।।६५।। पुढेबान्नराच्याकोडी ।। मारिणमर्कटकाच्यापरवडी ।। सुग्रिवहणुमंताचिथोडी ।।
विचारणाअसे ।।६६।। रायात्रतियेसंग्राममध्ये ... ।। परिव्यर्थचिहोउनिगेला ।। वैरिमाऊनिनाहिमा
रिला ।। ऐसेतुह्माप्रतिजाले ।।६७।। निर्मुळ ... शत्रु ।। कीजेहारद्धावदनिचामंत्रु ।। आजी
निर्वैरीकरिनपुत्रु ।। तरिचतुझारायी ।।६८।। ... क्षिपतिसर्वज्ञा ।। आजीअमित्रवधिनहेप्रति
ज्ञा ।। शिघ्रद्याविजीमजआज्ञा ।। वंदावया मस्तके ।।६९।। इंद्रजीतनरेसियापुरुषार्थे ।। बोलिले
निपरिसिलेलंकनाथे ।। तेसमईसुनतरा ... पंथ ।। ... सुखसंक्रमले ।।७०।। यानंतरेराक्षेसराजे ।।
पुत्रस्नेहाचेनिकाजे ।। उपदेशिलिशक्तीविजे ।। जैरतब्रह्मीयाचे ।।७१।। ऐसें केशोरिधलेयुद्धलांबे
का ।। उठलाइंद्रजीनताकाळ ।। पितानसुनीनियालासुळ ।। सरिसेकाळाचेआहे ।।७२।। पुनरपी
जोडुनिकरसंपुष्टे ।। पितियासिह्मनिजेपुत्रजेष्टे ।। आजिनुमचिइंद्रियेसंतुष्टे ।। करीनसर्वथास्वामि ।।
समरंगनिमुतळवडी ।। नरद्वयेआनिकपिच्याकोटी ।। आजिनमारीनतरिहेचित्तेटी ।। मजआनितुह्मासि ।।
।।७३।।

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

५८

ऐसे बोलोनि चंडवेगे । सरिसि सिरळेच्या तुरंगे । निघाला नथा तुळस्वर्गे । खचोपा हनोरणतुरी ॥७९॥
जेथ असे होमशाळा स्थळ । अति घोर अति विशाळ । सेवकी होम द्रव्य बहुसाल । सकळ सिद्ध पुर्वीच केले ॥
तेथ इंद्रजीत परिवारी । आला कुमार्गा प्रथम प्रहरी । होम आरंभिला ने अवसरी । रक्त काळ वित्र वधिला ॥
त्याचे मांस आणि श्रोणित । अज आजीच सद्रेत । हवनि अग्निच्या रिक्रमं त्रितत्व । आराध्य देवत केले ॥
प्रसंन्न करूनि यान नक्षणी । सेया मा निघाले नारणी । सरिसि अमर्याद चतुरंगणी । ते विलोप न्ह सदा ही ॥
अदृष्य अकस्मात उठला । दादिसायोजने घात आरंभिला । ते युनि वर्जीना जाला । असंख्यात शस्त्रांचा ॥
तो क्षण चापर वैउ आचिदृष्टी । पडतार बाणाची ... सृष्टी । माहाविरपा होलागले दृष्टी । अर्धऊ
र्ध अष्ट दिशा ॥८१॥ जण झुणावाज तिद्योषा । क... कराडे धनुष्य । परिबाणाने प्रसवे आक्रोष । ऐसे
कपिने वाटे ॥८२॥ इंद्रजीत प्रळय मेघ नाम । ... नदंडं नोहु रात्मा । त्याचे संधान समुद्रे सिमा ।
साडिलि ने समई ॥८३॥ तेना सुग्रिवेचे वानर वीर । ...गेना तिरण रंगधिर । विद्धों कित जे सेमयोद । तैसे
कपि दिसति ॥८४॥ अति वेथा भुत वान्नर पडले । रुधिर प्रवाह नुं वहळे । येकयेका आउरि पाळे । ठासे
साचे बाण त्रये ॥८५॥ तेथे माउला कोल्हाळु । वाटे प्रळय ऐसा काळु । कितियेक कपि द्वळमेळु । रघुनाथा
शरण गेले ॥८६॥ सुख सुखउ क्ष वानर । बळिवंत विर्याचे सागर । ते जाले असंन चय तुर । त्याहा कीति
दशदिशा ॥८७॥ सुग्रिव अंगद जांबुवंत । नळ निळ फण शाहणुमंत । सैं रकुमुद रकुण सुत । हेमकुट नामोपे ॥८८॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

गवयगवाक्षरषिमुखु। रुषभुकेशरिसुमुखु। गंधमादनदुर्मुखु। सुखेनधन्वंतरि॥ ८४॥ ऐसेहेमुख्यनाय
क। पाहातिरवोचतसेकटक। रघुनाथतयाप्रतियेक। वचन बोलताजाला॥ ८०॥ ह्मणेविक्रमसागरविटहे।
बाणरष्टिनेसेनापावलिमोहो। संधानकर्त्तादाखवाहो। त्याचादेहपिष्टप्रायेकरिणा॥ ८१॥ आमचियाक
टकावरि। मेघबाणलादिसेअंबरि। ह्माउओनिविदारायाउपरि। संधानकर्त्तादिसेल॥ ८२॥ ऐसेरघुरा
जबोलतक्षणी। उडाणकेलेसानेजणी। वायोवेगेलातायाचेकरचरणी। तेणेमेघविदारिला॥ ८३॥ ऐसे
जाणोनिइंद्रजीतु। उचरलानिजकटकांतु। [illegible] जैसाअधोअस्तु। पश्चिमससमुद्रिजाला॥ ८४॥ टे
ळलेकपटसंग्राम। अरिष्टनरकपिजालेश्र[illegible]। जैसावनवाविझालिया आनेरपुष्प। मृगचे
ताळति॥ ८४॥ आनाईंद्रजीनपुनरपि। कपट[illegible]कपटरुपि। त्रिमसिनामहापापि। कळनिवधि
लपुढे॥ ८५॥ इतिश्रियुद्धकांडरामायेण। [illegible]तारण। इंद्रजीताचाचतुर्थसंग्राम। सं
पुर्ण॥ जालाआयेकाश्रोतेहो॥ ८६॥ तुह्मीपरिसिलागतकथा। चितदेणेपुढीलास्थोकार्था। जेणेनाशे
ल्मवनेया। तृष्णादासमुद्रलक्षणे॥ ८८॥ छ॥ श्रीरामार्पनमस्तु॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com